

Rolnummer 4496
Arrest nr. 50/2009 van 11 maart 2009

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 57, § 2, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, gesteld door het Arbeidshof te Antwerpen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Bossuyt en M. Melchior, en de rechters P. Martens, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman en E. Derycke, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Bossuyt,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest van 30 juni 2008 in zake het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn van Antwerpen tegen Anna Bodzenta, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 9 juli 2008, heeft het Arbeidshof te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 57, § 2, OCMW-Wet, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat dit artikel bepaalt dat het OCMW, bij een aanvraag naar dringende medische hulp door een persoon die illegaal in het Rijk verblijft, niet moet nagaan of deze aanvrager een menswaardig bestaan kan leiden in de zin van artikel 1 OCMW-Wet, terwijl het OCMW bij een aanvraag van een persoon die legaal op het grondgebied verblijft en dringende medische hulp vraagt wel moet onderzoeken of deze persoon een menswaardig bestaan kan leiden ? ».

Memories zijn ingediend door :

- Anna Bodzenta, wonende te 2020 Antwerpen, Turnerstraat 1;
- de Ministerraad.

De Ministerraad heeft ook een memorie van antwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 14 januari 2009 :

- zijn verschenen :
  - . Mr. A. Benoit, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. V. De Mey, advocaat bij de balie te Antwerpen, voor Anna Bodzenta;
  - . Mr. J.-F. De Bock, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers E. Derycke en J.-P. Snappe verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied*

Anna Bodzenta verblijft op het ogenblik van de feiten voor het verwijzende rechtscollege illegaal in België. Op 6 februari 2006 vraagt ze aan het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn (hierna : OCMW) van Antwerpen om, in het kader van de dringende medische hulp, de kosten van de bevalling van haar dochter ten laste te nemen. Het OCMW van Antwerpen verwerpt dat verzoek. Hierop stelt ze een vordering in bij de Arbeidsrechtbank te Antwerpen.

Bij vonnis van 12 maart 2007 verklaart die Rechtbank de vordering gegrond en veroordeelt het OCMW van Antwerpen tot de tenlasteneming van alle medische kosten.

Op 5 april 2007 stelt het OCMW van Antwerpen hoger beroep in tegen dat vonnis. In het kader van die procedure stelt het Arbeidshof te Antwerpen voormelde prejudiciële vraag.

III. *In rechte*

- A -

A.1. De geïntimeerde voor het verwijzende rechtscollege voert aan dat de in het geding zijnde bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt vermits personen die legaal in het Rijk verblijven aanspraak kunnen maken op steun van het OCMW. Vermits zij het leefloon kunnen genieten, dient, volgens die partij, wanneer zij dringende medische hulp vragen, te worden nagegaan of zij een menswaardig bestaan genieten. Personen die illegaal in het Rijk verblijven, kunnen geen financiële steun genieten van het OCMW, zodat, nog volgens die partij, niet dient te worden nagegaan of zij een menswaardig bestaan genieten.

A.2.1.1. Na de wetsgeschiedenis en de parlementaire voorbereiding van de in het geding zijnde bepaling te hebben uiteengezet, voert de Ministerraad in hoofdorde aan dat de prejudiciële vraag is gebaseerd op een verkeerde lezing van die bepaling. Volgens hem sluit artikel 57, § 2, eerste lid, 1°, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn niet de toepassing uit van artikel 1 van die wet. Hij voegt hieraan toe dat de vaststelling dat een persoon in een staat van behoeftigheid verkeert en dat hij geen menswaardig leven leidt, altijd verondersteld wordt wanneer een OCMW zijn taken uitvoert.

A.2.1.2. Volgens de Ministerraad zijn « de andere bepalingen van de wet » waarvan sprake is in de in het geding zijnde bepaling, enkel bepalingen die betrekking hebben op de taak of de opdracht van het OCMW, zijnde de maatschappelijke dienstverlening in haar diverse vormen, maar niet alle bepalingen van de organieke wet van 8 juli 1976.

A.2.1.3. De Ministerraad besluit dat er geen algemene afwijking is van de bepalingen van de organieke wet van 8 juli 1976 bij het verlenen van dringende medische hulp aan een illegale vreemdeling. Vermits de prejudiciële vraag op een verkeerde lezing van de in het geding zijnde bepaling is gebaseerd, is deze, volgens hem, zonder voorwerp.

A.2.2.1. In ondergeschikte orde voert de Ministerraad aan dat de prejudiciële vraag berust op een interpretatie (i) die strijdig is met de *ratio legis* van de wetgever, (ii) die elk nuttig effect aan de in het geding zijnde bepaling ontnemt en (iii) die niet verenigbaar is met de grondwettelijke beginselen inzake menswaardig bestaan.

A.2.2.2. Die partij herinnert eraan dat de woorden « in afwijking van de andere bepalingen van deze wet » aan de in het geding zijnde bepaling werden toegevoegd in reactie op bepaalde rechtspraak die van oordeel was dat artikel 1 van de organieke wet van 8 juli 1976 voldoende grondslag vormde voor een ruimere maatschappelijke steun dan de dringende medische hulp. Volgens haar wou de wetgever aldus de taken van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn beperken tot het verlenen van dringende medische hulp.

A.2.2.3. Nog volgens de Ministerraad geeft de door het verwijzende rechtscollege gegeven interpretatie geen nuttig effect aan de in het geding zijnde bepaling, vermits die ertoe zou leiden dat het OCMW niet gebonden is door de organieke wet van 8 juli 1976 wanneer het dringende medische hulp verschaft aan een persoon die illegaal in het Rijk verblijft. Aldus zou het OCMW niet onderworpen worden aan de specifieke regels en modaliteiten die het moet naleven inzake beheer, financiering of toezicht of aan de wettelijke bepalingen inzake de werking van zijn organen.

A.2.2.4. Ten slotte is, volgens de Ministerraad, de interpretatie van de verwijzende rechter niet bestaanbaar met artikel 23 van de Grondwet, waarin die voorwaarde van het recht op een menswaardig bestaan eveneens wordt vermeld.

A.2.3. In zijn memorie van antwoord verwondert de Ministerraad zich erover dat het OCMW van Antwerpen als appellant voor het verwijzende rechtscollege geen memorie heeft neergelegd voor het Hof. Volgens hem blijkt hieruit dat die partij niet meer aandringt om uitspraak te doen over de grondwettigheid van de in het geding zijnde bepaling zodat de vraag dient te worden gesteld of de prejudiciële vraag nog nut heeft.

- B -

B.1. Artikel 57, § 2, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (hierna: de organieke wet van 8 juli 1976), zoals van toepassing na de wijziging bij artikel 68 van de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen, bepaalt :

« In afwijking van de andere bepalingen van deze wet, is de taak van het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn beperkt tot :

1° het verlenen van dringende medische hulp, wanneer het gaat om een vreemdeling die illegaal in het Rijk verblijft;

[...] ».

B.2. Het verwijzende rechtscollege vraagt of artikel 57, § 2, eerste lid, 1°, van de organieke wet van 8 juli 1976 bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre « het OCMW, bij een aanvraag naar dringende medische hulp door een persoon die illegaal in het Rijk verblijft, niet moet nagaan of deze aanvrager een menswaardig bestaan kan leiden in de zin van artikel 1 OCMW-Wet, terwijl het OCMW bij een aanvraag van een persoon die legaal op het grondgebied verblijft en dringende medische hulp vraagt wel moet onderzoeken of deze persoon een menswaardig bestaan kan leiden ».

B.3. Volgens de Ministerraad behoeft de prejudiciële vraag geen antwoord vermits ze zou zijn gebaseerd op een verkeerde lezing van de in het geding zijnde bepaling : artikel 57, § 2, eerste lid, 1°, van de organieke wet van 8 juli 1976 zou de toepassing van artikel 1 van die wet niet uitsluiten.

B.4.1. Artikel 1, eerste lid, van de organieke wet van 8 juli 1976 bepaalt :

« Elke persoon heeft recht op maatschappelijke dienstverlening. Deze heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid ».

Hieruit wordt afgeleid dat een persoon die maatschappelijke dienstverlening vraagt, dient aan te tonen dat hij zonder die steun niet in staat zal zijn een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn dient dat dan ook na te gaan.

B.4.2. Artikel 1, tweede lid, van diezelfde wet bepaalt dat er openbare centra voor maatschappelijk welzijn worden opgericht « die, onder de door deze wet bepaalde voorwaarden, tot opdracht hebben deze dienstverlening te verzekeren ». Artikel 57, § 2, van diezelfde wet preciseert die voorwaarden ten aanzien van de vreemdelingen die zich in een van de in die bepaling bedoelde toestanden bevinden.

B.5. Vóór het werd vervangen bij artikel 65 van de wet van 15 juli 1996 « tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn », bepaalde artikel 57, § 2, eerste lid, van de organieke wet van 8 juli 1976 het volgende :

« In afwijking van § 1, verleent het centrum slechts de strikt noodzakelijke dienstverlening om het verlaten van het grondgebied mogelijk te maken :

1° aan de vreemdeling die zich vluchteling heeft verklaard en heeft gevraagd als dusdanig te worden erkend doch die niet de toelating heeft om in die hoedanigheid in het Rijk te verblijven en aan wie een definitief bevel is betekend om het grondgebied te verlaten;

2° aan elke andere vreemdeling die onwettig in het Koninkrijk verblijft en aan wie een definitief bevel is betekend om het grondgebied te verlaten ».

B.6.1. Het voormelde artikel 65 van de wet van 15 juli 1996 bepaalt dat artikel 57, § 2, van de organieke wet van 8 juli 1976 wordt vervangen door de volgende bepaling :

« In afwijking van de andere bepalingen van deze wet, is de taak van het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn beperkt tot het verlenen van dringende medische hulp, wanneer het gaat om een vreemdeling die illegaal in het Rijk verblijft.

De Koning kan bepalen wat onder dringende medische hulp begrepen moet worden.

Een vreemdeling die zich vluchteling heeft verklaard en heeft gevraagd om als dusdanig te worden erkend, verblijft illegaal in het Rijk wanneer de asielaanvraag is geweigerd en aan de betrokken vreemdeling een uitvoerbaar bevel om het grondgebied te verlaten is betekend.

[...] ».

B.6.2. In de parlementaire voorbereiding werd die wetswijziging als volgt verantwoord :

« Het huidige artikel 57, § 2, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn vloeit voort uit een wijziging die aangebracht is door de wet van 30 december 1992. De toepassing van deze paragraaf gaf aanleiding tot talrijke geschillen. Deze bepalingen moeten dan ook worden vervangen door een duidelijker tekst die evenwel geen afbreuk doet aan de beginselen van de vroegere tekst. De aanpassingen slaan op de volgende punten :

1°) Er wordt bevestigd dat de taak van het O.C.M.W. t.a.v. een vreemdeling die illegaal in het Rijk verblijft, beperkt is tot het verlenen van dringende medische hulp. Sommige rechtscollèges zijn inderdaad van mening dat personen die illegaal in het land verblijven, los van artikel 57, toch recht hebben op hulpverlening op grond van artikel 1 van de wet (in die zin Arbeidshof Luik, OCMW Herstal *versus* GENCASLAN, nr. 21718/94, 24 juni 1994). Een dergelijke interpretatie is voortaan uitgesloten; het Hof van Cassatie heeft in zijn verbrekingsarrest t.a.v. voormelde beslissing van het Arbeidshof trouwens gesteld dat er geen tegenspraak of onverenigbaarheid is tussen artikel 57, § 2 en de artikelen 1 en 57, § 1, van de wet van 8 juli 1976.

Het recht op dringende medische hulp blijft voor iedereen die op het grondgebied verblijft, ten allen tijde gelden.

2°) Gegeven de bijzonderheid van de asielpcedure wordt in een tweede lid verduidelijkt dat een asielzoeker wiens aanvraag afgewezen is en aan wie een uitvoerbaar bevel om het grondgebied te verlaten is betekend, illegaal in het land verblijft; m.a.w. dat alsdan, overeenkomstig het algemeen principe in het eerste lid, de maatschappelijke dienstverlening voor hem beperkt is tot de dringende medische hulpverlening. Deze bepaling, die slechts een specificatie is van het in het eerste lid vermelde algemeen principe t.a.v. asielzoekers, volgt de zienswijze van de bevoegde diensten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken inzake het begrip ‘ illegaal verblijf ’.

[...] » (*Parl. St.*, Kamer, 1995-1996, nr. 364/1, p. 59).

B.6.3. Daarnaast wenste de wetgever te preciseren dat de hulp een medisch karakter moet hebben en niet andere vormen mag aannemen, zoals financiële hulp of huisvesting (*Parl. St.*, Kamer, 1995-1996, nr. 364/8, p. 231, en *Parl. St.*, Senaat, 1995-1996, nr. 1-310/4, p. 7).

B.7.1. Uit voormelde parlementaire voorbereiding van de wet van 15 juli 1996 blijkt dat de wijziging van artikel 57, § 2, van de organieke wet van 8 juli 1976, en inzonderheid de invoeging van de woorden « in afwijking van de andere bepalingen van deze wet » enkel beoogt te voorzien in een afwijking van artikel 1, tweede lid, van die wet, om een einde te maken aan bepaalde rechtspraak die oordeelde dat vreemdelingen die illegaal in het Rijk verbleven op grond van die bepaling recht hadden op andere vormen van maatschappelijke dienstverlening dan de dringende medische hulp. De wetgever beoogde bijgevolg enkel de maatschappelijke dienstverlening waarop een vreemdeling die illegaal in het Rijk verblijft recht heeft, te beperken tot de dringende medische hulp. Zo verklaarde de staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie en Leefmilieu :

« Er wordt bevestigd dat een OCMW een persoon die illegaal in het Rijk verblijft, geen maatschappelijke dienstverlening moet toekennen, met uitzondering vanzelfsprekend van de dringende medische hulpverlening » (*Parl. St.*, Kamer, 1995-1996, nr. 364/8, p. 225).

B.7.2. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt tevens dat die wetswijziging geen afbreuk wenst te doen aan de voorheen geldende beginselen, met inbegrip van het feit dat een vorm van maatschappelijke dienstverlening slechts kan worden toegekend voor zover die noodzakelijk is teneinde een persoon in staat te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Zo werd in de memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat tot de in het geding zijnde bepaling heeft geleid, gepreciseerd dat artikel 57, § 2, van de organieke wet van 8 juli 1976 moest worden vervangen « door een duidelijker tekst die evenwel geen afbreuk doet aan de beginselen van de vroegere tekst » (*Parl. St.*, Kamer, 1995-1996, nr. 364/1, p. 59).

Verwijzend naar het advies van de Raad van State verklaarde de staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie en Leefmilieu tevens dat

« als de hulp aan illegalen wordt beperkt tot dringende medische hulpverlening, zulks niet indruist tegen artikel 1 van de organieke wet op de OCMW's » (*Parl. St.*, Kamer, 1995-1996, nr. 364/8, p. 228).

B.8. Uit wat voorafgaat vloeit voort dat bij een aanvraag om dringende medische hulp van een vreemdeling die illegaal in het Rijk verblijft, het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn nagaat of de aanvrager zonder die steun in staat is een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Indien dat het geval is, is het centrum niet verplicht op te treden.

B.9. Er is geen aanleiding om in te gaan op een prejudiciële vraag die uitgaat van een verkeerde lezing van de in het geding zijnde bepaling.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

De prejudiciële vraag behoeft geen antwoord.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989, op de openbare terechtzitting van 11 maart 2009.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Bossuyt